

Grammatik

Swahili steg ett

Denna lilla grammatik är en sammanställning av alla grammatik som nämns i kursen. Det representerar bara en liten del av den totala grammatiken. Om det finns något du saknar som du vill titta närmare på kan du pröva the Kamusi Project <http://www.yale.edu/swahili/>. Klicka på "Learning Guide" och sedan på "Swahili Grammar Notes."

Innehållsförteckning

Swahili verb	1
Verbets struktur	1
Infinitiv	2
Tempus	3
Nekande verbformer	5
"Att-verb"	7
Kuwa: att vara	8
Kuwa: Lokativformer -ko,-po,-mo	9
Kuwa na: att ha, det finns, idiomatiska uttryck	10
Tabell: kuwa, kuwa na, -ko, -po, -mo	13
Verb Tempus HU-	14
Imperativ	15
Konjunktiv	16
Substantiv	18
Pronomen	20
Självständiga personliga pronomen	20
Bundna personliga pronomen: SUBJEKTPREFIX (personprefix)	21
Bundna personliga pronomen: SUBJEKTPREFIX (personprefix)- Nekande form	22
Bundna personliga pronomen: OBJEKTPREFIX	23
Reflexivt pronomen –ji–	24
Demonstrativa pronomen	25
Frågeord	26
Prepositioner	27
Suffixet –ni	27
Fristående prepositioner	28
Läges- och riktningsprepositioner	29
Att beskriva läge	31
Adverb	32

Swahili verb

Verbets struktur

I swahili innehåller verbet mycket information. Verbet är en sammansättning av en **rot** och olika **affix**. Det finns tre olika typer av **affix**: **prefix** som kommer före roten, **suffix** som kommer efter roten, eller **infix** som kommer emellan roten och prefix eller suffix. Till exempel i ordet **kuimba**, att sjunga, är roten **-imb-**. Verbets rot är den del av verbet som bär dess grundbetydelse. I det flesta ordlistor förekommer swahiliverb i grundform, alltså utan **infinitivmärket** *ku* (svenska *att*). Roten och suffixet, **imb-a**, är den enklaste **verbstammen**. En mer komplicerad stam kan ha flera suffix som i verbet **imbia** (sjunga för).

rot	ordets betydelse		-imb-	(<i>sjung-</i>)
stam	grundform		imba	(<i>sjunga</i>)
suffix	slutstavelse	-a		
prefix	infinitiv märke		ku-	(<i>att</i>)
infinitiv	ku+stam+suffixet ”-a”		kuimba	(<i>att sjunga</i>)

Det finns också ett system av suffix som man använder med substantiv.

Infinitiv

När man bildar infinitiv av ett verb på swahili använder man prefixet **ku-**. I stort sätt fungerar denna form som infinitiv på svenska då **ku-** motsvarar svenskans "att". Nedan finns exempel på verb från swahilins tre verbgrupper: verb som härstammar från bantu språk som slutar på **"-a"**, verb som härstammar från arabiska som slutar på **"-e"**, **"-i,"** eller **"-u"** och **"Att-verb"**.

1. Bantuverb har suffix "-a":

	Kufanya (<i>att göra</i>)	ku- -fanya	infinitiv prefix verbets stam
kufika	att anlända		kusema att säga
kupenda	att tycka om, älska		kutaka att önska, att tycka om
kupiga	att slå		kuweka att ställa, att placera
kununua	att köpa		kukaa att bo

2. Arabiska verb har suffix "-e", "-i," eller "-u":

kusamehe	att förlåta, att offra	kubaki	att bli över, att stanna kvar
kufikiri	att funderar	kufurahi	att vara glad
kuketi	att sitta	kusafiri	att resa
kurudi	att komma tillbaka	kujaribu	att försöka

3. "Att-verb" (oregelbundna verb)

Det finns verb som existerar endast i infinitivform, så kallade "att-verb" som:

kufa	att dö	kula	att äta
kuja	att anlända, att komma	kunyuwa	att dricka
kuwa	att vara, att bli	kwenda	att gå

Kuwa: att vara eller bli

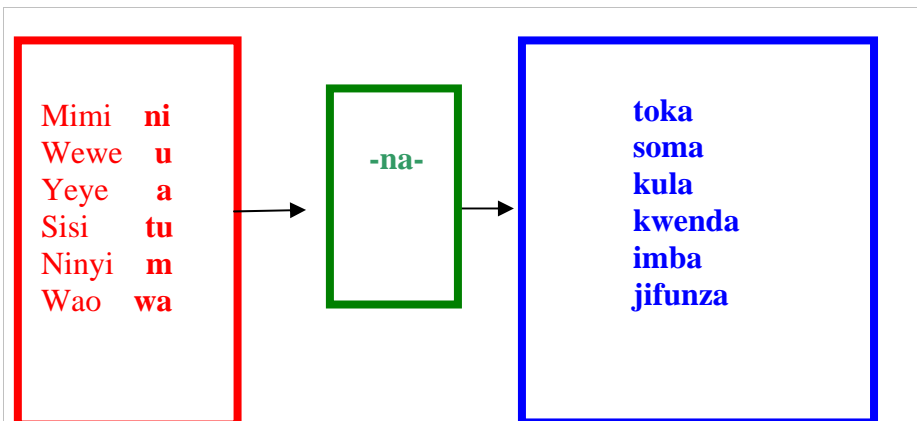
Med verbet "att vara" kan man uttrycka egenskaper. **Ni** är presens formen av verbet **kuwa**. Till skillnad från alla andra verb böjs inte verbet **kuwa** i presens. Det har samma form, **ni**, för alla personer.

Tempus

Vem>tempus>verb

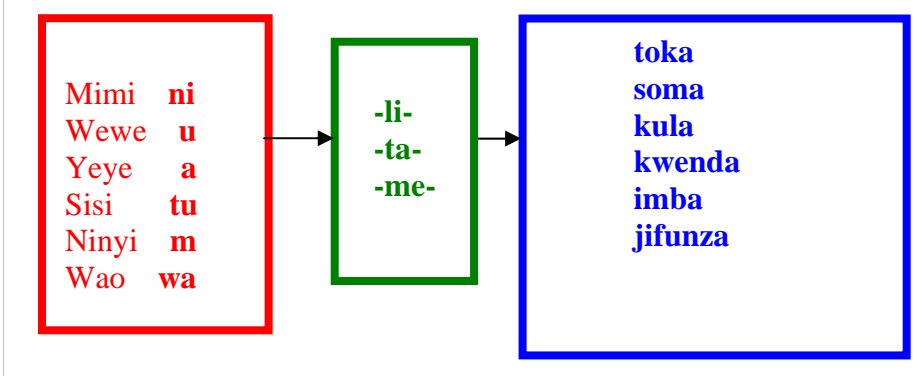
Tidsformerna bildas genom att man mellan **personprefix** och verbets grundform skjuter in ett tidsinfix.

Tempusmarkören i presens (nutid) är tidsinfixet **-na-**.

Följande är övriga tempusmarkörer i andra tempus :

Imperfekt (dåtid) **-li-**
 Futurum(framtid) **-ta-**
 Perfekt (samband med nuet) **-me-**

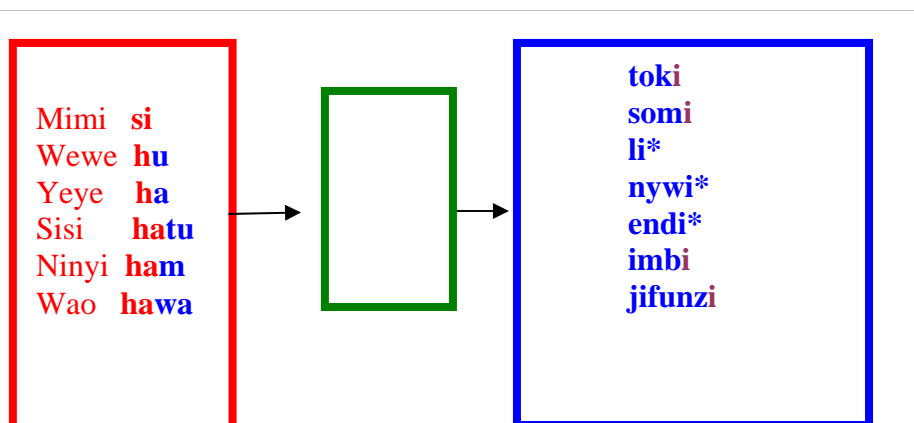

Verbet "cheka" i jakande

	Pronomen	Person prefix	Tids prefix	Verbets Stam (rot+suffix)	Verbet	Svenska
Jag	Mimi	ni-	-na	-cheka	Mimi ninacheka	Jag skrattar
			-li	-cheka	Mimi nilicheka	Jag skrattade
			-ta	-cheka	Mimi nitacheka	Jag ska skratta
			-me	-cheka	Mimi nimecheka	Jag har skrattat
Du	Wewe	u-	-na	-cheka	Wewe unacheka	Du skrattar
			-li	-cheka	Wewe ulicheka	Du skrattade
			-ta	-cheka	Wewe utacheka	Du ska skratta
			me	-cheka	Wewe umecheka	Du har skrattat
Han, hon,	Yeye	a-	-na	-cheka	Yeye anacheka	Han/hon skrattar
			-li	-cheka	Yeye alicheka	Han/ hon skrattade
			-ta	-cheka	Yeye atacheka	Han/hon ska skratta
			-me	-cheka	Yeye amecheka	Han/hon har skrattat
Vi	Sisi	tu-	-na	-cheka	Sisi tunacheka	Vi skrattar
			-li	-cheka	Sisi tulicheka	Vi skrattade
			-ta	-cheka	Sisi tutacheka	Vi ska skratta
			me	-cheka	Sisi tumecheka	Vi har skrattat
Ni	Ninyi	m-	-na	-cheka	Ninyi mnacheka	Ni skrattar
			-li	-cheka	Ninyi mlicheka	Ni skrattade
			-ta	-cheka	Ninyi mtacheka	Ni ska skratta
			-me	-cheka	Ninyi mmecheka	Ni har skrattat
De	Wao	wa-	-na	-cheka	Wao wanacheka	Vi skrattar
			-li	-cheka	Wao walicheka	Vi skrattade
			-ta	-cheka	Wao watacheka	Vi ska skratta
			-me	-cheka	Wao wamecheka	Vi har skrattat

Nekande verbformer

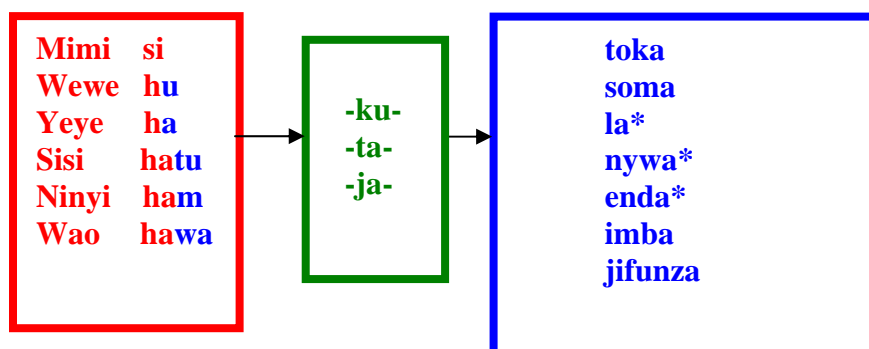
Tempusmarkören i presens (nutid) nekande är **suffixet -i**.

I **presens** slutar alltid ett nekande verb med **i** eller **u**. Det vill säga att slutvokalen **a** ändras till **i**. Om verbet slutar på **i** som i **fikiri** och **safiri** blir det ingen ändring.

Följande infix är nekandetempus markörer i andra tempus :

- Imperfekt (dåtid) **-ku-**
- Futurum (framtid) **-ta-**
- Perfekt (samband med nuet) **-ja-**

**Dessa verb är "att-verb" och bildar nekande verb enligt tabellen nedan.*

Verbet "cheka" i nekande

	Pronomen	Person prefix	Tids prefix	Verbets grundform	Verb	Svenska
Jag	Mimi	si	-	-cheka	Mimi sicheki	Jag skrattar inte
			-ku-	-cheka	Mimi sikucheka	Jag skrattade inte
			-ta	-cheka	Mimi sitacheka	Jag ska inte skratta
			-ja	-cheka	Mimi sijacheka	Jag har inte skrattat
Du	Wewe	hu	-	-cheka	Wewe hucheka	Du skrattar inte
			-ku	-cheka	Wewe hukucheka	Du skrattade inte
			-ta	-cheka	Wewe hutacheka	Du ska inte skratta
			-ja	-cheka	Wewe hujacheka	Du har inte skrattat
Ha, hon.	Yeye	ha	-	-cheka	Yeye hacheki	Han/hon skrattar inte
			-ku	-cheka	Yeye hakucheka	Han/ hon skrattade inte
			-ta	-cheka	Yeye hatacheka	Han/hon ska inte skratta
			-ja	-cheka	Yeye hajacheka	Han/hon har inte skrattat
Vi	Sisi	hatu	-	-cheka	Sisi hatucheki	Vi skrattar inte
			-ku	-cheka	Sisi hatukucheka	Vi skrattade inte
			-ta	-cheka	Sisi hatutacheka	Vi ska inte skratta
			-ja	-cheka	Sisi hatujacheka	Vi har inte skrattat
Ni	Ninyi	ham	-	-cheka	Ninyi hamcheki	Ni skrattar inte
			-ku	-cheka	Ninyi hamkucheka	Ni skrattade inte
			-ta	-cheka	Ninyi hamtacheka	Ni ska inte skratta
			-ja	-cheka	Ninyi hamjacheka	Ni har inte skrattat
De	Wao	hawa	-	-cheka	Wao hawacheki	Vi skrattar inte
			-ku	-cheka	Wao hawakucheka	Vi skrattade inte
			-ta	-cheka	Wao hawatacheka	Vi ska inte skratta
			-ja	-cheka	Wao hawajacheka	Vi har inte skrattat

"Att-verb"

För de flesta swahiliverb formas infinitiv med ett prefix, **ku-**, som läggs till stammen, som: **kutembea** (att gå), **kuandika** (att skriva), **kucheza** (att spela)

Det finns några verb som finns i infinitivform, så kallade "att-verb":

kula (att äta eller äta), **kunywa** (att dricka eller dricka), **kwenda** (att gå eller gå)

I nekande form faller **ku-** eller **kw-** bort.

Verb	Minus ku-: Stam för imperfekt, futurum, perfekt	Nekande Form Presens
kula (<i>äta</i>)	la	li
kunywa (<i>dricka</i>)	nywa	nywi
kwenda (<i>gå</i>)	enda	endi
kuja (<i>komma</i>)	ja	ji
kuwa (bli, vara)	wa	wi
kufa (dö)	fa	fi
kunya (bajsa)	nya	nyi

Tabellen nedan visar alla tempus former i nekande för ett "att-verb" : **kula**.

	Pronomen	Pronomen prefix	Tids prefix	Verb stam -ku	Verb	Svenska
Jag	Mimi	si	-	-li	Mimi sili	Jag äter inte
			-ku-	-la	Mimi sikula	Jag åt inte
			-ta	-la	Mimi sitala	Jag ska inte äta
			-ja	-la	Mimi sijala	Jag har inte ätit
Du	Wewe	hu	-	-li	Wewe huli	Du äter inte
			-ku	-la	Wewe hukula	Du åt inte
			-ta	-la	Wewe hutala	Du ska inte äta
			-ja	-la	Wewe hujala	Du har inte ätit
Ha, hon,	Yeye	ha	-	-la	Yeye hali	Han/hon äter inte
			-ku	-la	Yeye hakula	Han/ hon åt inte
			-ta	-la	Yeye hatala	Han/hon ska inte äta
			-ja	-la	Yeye hajala	Han/hon har inte ätit
Vi	Sisi	hatu	-	-li	Sisi hatuli	Vi äter inte
			-ku	-la	Sisi hatukula	Vi åt inte
			-ta	-la	Sisi hatutala	Vi ska inte äta
			-ja	-la	Sisi hatujala	Vi har inte ätit
Ni	Ninyi	ham	-	-li	Ninyi hamli	Ni äter inte
			-ku	-la	Ninyi hamkula	Ni äter inte
			-ta	-la	Ninyi hamtala	Ni ska inte äta
			-ja	-la	Ninyi hamjala	Ni har inte ätit
De	Wao	hawa	-	-li	Wao hawali	Vi äter inte
			-ku	-la	Wao hawakula	Vi åt inte
			-ta	-la	Wao hawatala	Vi ska inte äta
			-ja	-la	Wao hawajala	Vi har inte ätit

Kuwa: att vara

Med verbet "att vara" kan man uttrycka egenskaper.

Mimi ni mwanafunzi sasa, lakini nitakuwa mwalimu baadaye.

Jag *är* elev nu, men jag *kommer att bli* lärare senare.

Ni används i presens medan **kuwa** används till att bilda de övriga tempus tillsammans med –**li-**, **-ta-**, och **-me-**. Alltså, **ni** och **kuwa** är samma verb.

Kuwa Att vara	
Presens:	
Jakande	Nekande
mimi ni	mimi si
wewe ni	wewe si
yeye ni	yeye si
sisi ni	sisi si
nyinyi ni	nyinyi si
wao ni	wao si
Imperfekt:	
Jakande	Nekande
nilikuwa	sikuwa
ulikuwa	hukuwa
alikuwa	hakuwa
tulikuwa	hamkuwa
mlikuwa	hawakuwa
walikuwa	hakukuwa
Futurum:	
Jakande	Nekande
nitakuwa	sitakuwa
utakuwa	hutakuwa
atakuwa	hatakuwa
tutakuwa	hatutakuwa
mtakuwa	hamtakuwa
watakuwa	hawatakuwa
Perfektum	
Jakande	Nekande
nimekuwa	s ijawa
umekuwa	hujawa
amekuwa	hajawa
tumekuwa	hatujawa
mmekuwa	hamjawa
wamekuwa	hawahawa

Kuwa: Lokativformer -ko,-po,-mo

Befintlighet kan uttryckas på tre olika sätt med verbet **kuwa**:

- ko** anger en obestämd plats
- po** anger en bestämd plats
- mo** betyder "inne, inuti"

kuwako kuwapo kuwamo betyder "att vara" eller "att befinna sig" på en plats. **Ko, -po, och -mo** används bara i presens medan **kuwa** används i övriga tempus: **li imperfekt, ta futurum** och **me perfekt**. Alltså **-ko, -po, -mo** och **kuwa** är samma verb i olika tempus. I praktiken finns det inga skillnader mellan **-ko, -po, -mo**. I talspråk är de utbytbara.

Mimi **niko** offisini sasa, lakini **nitakuwa** nyumbani baadaye.

Jag är på kontoret nu, men jag kommer att vara hemma senare.

Befintlighet/människor	
Lokativ med "ko"=obestämd plats	
Presens	
Jakande	Nekande
niko	siko
uko	huko
yuko	hayuko
tuko	hatuko
mko	hamko
wako	hawako
Att uttrycka "befintlighet" i de övriga tempus använd kuwa	
Imperfekt	
nilikuwa	sikuwa
ulikuwa	hukuwa
alikuwa	hakuwa
tulikuwa	hamkuwa
mlikuwa	hawakuwa
walikuwa	hakukuwa
Futurum	
nitakuwa	sitakuwa
utakuwa	hutakuwa
atakuwa	hatakuwa
tutakuwa	hatutakuwa
mtakuwa	hamtakuwa
watakuwa	hawatakuwa
Perfektum	
nimekuwa	sijawa
umekuwa	hujawa
amekuwa	amekuwa
tumekuwa	tumekuwa
mmekuwa	mmekuwa
wamekuwa	wamekuwa

Mimi **niko** ofisini leo, lakini jana **nilikuwa** nyumbani.

Jag är på kontoret idag men, igår var jag hemma.

Kuwa na: att ha, det finns, idiomatiska uttryck

Det finns inget verb för "att ha" på swahili. Istället använder man verbet "att vara" med ordet "na" som betyder "med" eller "och" beroende på sammanhänget. Observera att **kuwa na**, består av två ord i alla tempus utom presens. I presens används stavelsen **na** tillsammans med prefixet.

Mimi **nina** gazeti sasa, lakini **nitakuwa na** kitabu baadaye.
Jag **har** en tidning nu, men jag **kommer att ha** en bok senare.

Kuwa na böjs i jakande presens som:

nina	<i>jag har</i>
una	<i>du har</i>
ana	<i>han/hon har</i>
tuna	<i>vi har</i>
mna	<i>ni har</i>
wana	<i>de har</i>
kuna*	<i>det finns</i>

Eftersom **-na** är en del av verbet **kuwa** ändras inte vokalen "a" till "i" i nekande sats som med andra verb i nekande presens.

Mimi **nina** gazeti, mimi **sina** kitabu.
Jag **har** en tidning, jag **har inte** en bok.

Kuwa na i nekande presens böjs:

sina	<i>jag har inte</i>
huna	<i>du har inte</i>
hana	<i>han/hon har inte</i>
hatuna	<i>vi har inte</i>
hamna	<i>ni har inte</i>
hawana	<i>they har inte</i>
hakuna*	<i>det finns inte</i>

*Det finns

För att uttrycka "det finns...", "det fanns..." och så vidare måste du säga ordagrant: "detta ställe har...." Prefixet **ku** fungera som ett kollektivt prefix för en obestämd plats eller platser.

Mezani **kuna** vitabu. **Det finns** böcker på bordet.

Benki **hakuna** pesa. **Det finns** inga pengar på banken.

Imperfekt jakande

Mimi nili kuwa na kitabu jana.	Jag hade en bok igår.
Wewe ulikuwa na kitabu jana.	Du hade en bok igår.
Yeye alikuwa na kitabu jana.	Han/hon hade en bok igår.
Sisi tulikuwa na vitabu jana.	Vi hade böcker igår.
Ninyi mlikuwa na vitabu jana.	Ni hade böcker igår.
Wao walikuwa na vitabu jana.	De hade böcker igår.
Mezani kulikuwa na vitabu jana.	Det fanns böcker på bordet igår.

Imperfekt nekande

Mimi **sikuwa na** kitabu jana.
 Wewe **hukuwa na** kitabu jana.
 Yeye **hakuwa na** kitabu jana.
 Sisi **hatukuwa na** vitabu jana.
 Ninyi **hamkuwa na** vitabu jana.
 Wao **hawakuwa na** vitabu jana.
 Benki **hakukuwa na** pesa jana.

Jag hade inte en bok igår.
 Du hade inte en bok igår.
 Han/hon hade inte en bok igår.
 Vi hade inte böcker igår.
 Ni hade inte böcker igår.
 De hade inte böcker igår.
Det fanns inga pengar på banken igår.

Futurum jakande

Mimi **nitakuwa na** kitabu jana.
 Wewe **utakuwa na** kitabu jana.
 Yeye **atakuwa na** kitabu jana.
 Sisi **tutakuwa na** vitabu jana.
 Ninyi **mtakuwa na** vitabu jana.
 Wao **watakuwa na** vitabu jana.
 Mezani **kutakuwa na** vitabu jana.
 Eller **Kutakuwa na** vitabu mezani.

Jag ska ha en bok.
 Du ska ha en bok.
 Han/hon ska ha en bok.
 Vi ska ha böcker.
 Ni ska ha böcker.
 De ska ha böcker.
Det ska finnas böcker på bordet.
Det kommer att finnas böcker på bordet.

Futurum nekande

Mimi **sitakuwa na** kitabu jana.
 Wewe **hutakuwa na** kitabu jana.
 Yeye **hatakuwa na** kitabu jana.
 Sisi **hatutakuwa na** vitabu jana.
 Ninyi **mtakuwa na** vitabu jana.
 Wao **watakuwa na** vitabu jana.
 Mezani **hakutakuwa na** vitabu jana.
Hakutakuwa na vitabu mezani.

Jag ska inte ha en bok..
 Du ska inte ha en bok.
 Han/hon ska inte ha en bok.
 Vi kommer inte ha böcker.
 Ni ska inte ha böcker.
 De ska inte ha böcker.
Det kommer att inte finnas böcker på bordet/
Det kommer inte att finnas böcker på bordet.

Perfekt jakande

Mimi **nimekuwa na** kitabu siku mbili. Jag har haft boken i två dagar.
 Wewe **umekuwa na** kitabu siku mbili. Du har haft boken i två dagar.
 Yeye **amekuwa na** kitabu siku mbili. Han/hon har haft boken i två dagar.
 Sisi **tumekuwa na** vitabu siku mbili. Vi har haft böcker i två dagar.
 Ninyi **mmekuwa na** vitabu siku mbili. Ni har haft böcker i två dagar.
 Wao **wamekuwa na** vitabu siku mbili. De har haft böcker i två dagar.
 Mezani **kumekuwa na** vitabu siku mbili /
Kumekuwa na vitabu mezani siku mbili. **Det har funnits** böcker på bordet i två dagar.

Perfekt nekande

Mimi **sijawa na** kitabu siku mbili. Jag har inte haft boken i två dagar.
 Wewe **hujawa na** kitabu siku mbili. Du har inte haft boken i två dagar.
 Yeye **hajawa na** kitabu siku mbili. Han/hon har inte haft boken i två dagar.
 Sisi **hatujawa na** vitabu siku mbili. Vi har inte haft böcker i två dagar.
 Ninyi **hamjawa na** vitabu siku mbili. Ni har inte haft böcker i två dagar.
 Wao **hawajawa na** vitabu siku mbili. De har inte haft böcker i två dagar.
 Mezani **hakujawa na** vitabu siku mbili /
Hakujawa na vitabu mezani siku mbili. **Det har inte funnits** böcker på bordet i två dagar.

Det finns många användbara uttryck om fysiska och känslomässiga tillstånd som formas med ”kuwa na”.

Nina kiu.	<i>Jag är törstig.</i>
Ana nguvu.	<i>Han är stark.</i>
Tuna njaa.	<i>Vi är hungriga.</i>
Una furaha.	<i>Du är glad.</i>
Nina usingizi.	<i>Jag är sömnig.</i>
Ana bahati.	<i>Han har tur.</i>
Ana baridi.	<i>Hon är kall.</i>
Una hakika?	<i>Är du säker?</i>
Ulikuwa na njaa.	<i>Var du hungrig?</i>
Hatukuwa na hakika.	<i>Vi var inte säkert.</i>
Alikuwa na wasiwasi.	<i>Han var orolig.</i>

Tabell: kuwa, kuwa na, -ko, -po, -mo

Kuwa Att vara		Kuwa na Att ha		Befintlighet/människor Lokativ med "ko"=obestämd plats	
Presens Jakande Nekande		Presens Jakande Nekande		Presens Jakande Nekande	
ni	si	nina	sina	niko	siko
	si	una	huna	uko	huko
ni	si	ana	hana	yuko	hayuko
ni	si	tuna	hatuna	tuko	hatuko
ni	si	mna	hamna	mko	hamko
ni	si	wana	hakuna	wako	hawako
		kuna	hakuna		
Imperfekt Jakande Nekande		Att uttrycka "ha" i de övriga tempus använd kuwa + na		Att uttrycka "befintlighet" i de övriga tempus använd kuwa	
nilikuwa	sikuwa	nilikuwa na	sikuwa na	nilikuwa	sikuwa
ulikuwa	hukuwa	ulikuwa na	hukuwa na	ulikuwa	hukuwa
alikuwa	hakuwa	alikuwa na	hakuwa na	alikuwa	hakuwa
tulikuwa	hamkuwa	tulikuwa na	hamkuwa na	tulikuwa	hamkuwa
mlikuwa	hawakuwa	mlikuwa na	hawakuwa na	mlikuwa	hawakuwa
walikuwa	hakukuwa	walikuwa na	hakukuwa na	walikuwa	hakukuwa
		kulikuwa na	hawakuwa		
Futurum Jakande Nekande		Futurum Jakande Nekande			
nitakuwa	sitakuwa	nitakuwa na	sitakuwa na	nitakuwa	sitakuwa
utakuwa	hutakuwa	utakuwa na	hutakuwa na	utakuwa	hutakuwa
atakuwa	hatakuwa	atakuwa na	hatakuwa na	atakuwa	hatakuwa
tutakuwa	hatutakuwa	tutakuwa na	hatutakuwa na	tutakuwa	hatutakuwa
mtakuwa	hamtakuwa	mtakuwa na	hamtakuwa na	mtakuwa	hamtakuwa
watakuwa	hawatakuwa	watakuwa na	hawatakuwa na	watakuwa	hawatakuwa
		kutakuwa na	hakutakuwa na		
Perfektum Jakande Nekande		Perfektum Jakande Nekande		Perfektum Jakande Nekande	
nimekuwa	sijawa	nimekuwa na	sijawa na	nimekuwa	sijawa
umekuwa	hujawa	umekuwa na	hujawa na	umekuwa	hujawa
amekuwa	hajawa	amekuwa na	hajawa na	amekuwa	amekuwa
tumekuwa	hatujawa	tumekuwa na	hatujawa na	tumekuwa	tumekuwa
mmekuwa	hamjawa	mmekuwa na	hamjawa na	mmekuwa	mmekuwa
wamekuwa	hawahawa	wamekuwa na	hawahawa na	wamekuwa	wamekuwa
		kumekuwa na	hakujawa na		

Verb Tempus HU-

Av swahilis tre tempusformer i presens är detta tempus den enklaste att använda eftersom det inte ändras efter personpronomen. Det motsvarar svenskans "brukar".

Mimi hupenda	Jag brukar tycka om
Wewe hupenda	Du brukar tycka om
Yeye hupenda	Han/hon brukar tycka om
Sisi hupenda	Vi brukar tycka om
Ninyi hupenda	Ni brukar tycka om
Wao hupenda	De brukar tycka om

Arabiska verb fungerar på samma sett:

Hufikiri	Jag brukar tänka, du brukar tänka, osv.
Hujibu	Jag brukar svara, du brukar svara, osv.

"Ett verb" tappar "infinitiv" "ku-":

Huja	Jag brukar komma, du brukar komma, osv.
Hula	Jag brukar äta, du brukar äta, osv.
Huenda	Jag brukar gå, du brukar gå, osv.

Imperativ

Var försiktig med användning av imperativ. Imperativ formas i singularis av verbets stam. I pluralis formas imperativ med suffixet *-ni* varvid slutvokalen *-a* i verbet utbytes mot *-e*

Svenska	Stam	Imperativ-Singularis	Imperativ-Pluralis Stam-a+eni
göra	fanya	Fanya!	Fanyeni
stänga	funga	Funga!	Fungeni!
öppna	fungua	Fungua!	Fungueni!
stanna	kaa	Kaa!	Kaeni!
vänta	ngoja	Ngoja!	Ngojeni!
köpa	nunua	Nunua!	Nunueni!
Ord som inte slutar med <i>a</i>, som vanligtvis härstammar från arabiska, lägger till suffixet <i>-ni</i> till slut vokalen i pluralis.			
tänka över	fikiri	Fikiri!	Fikirini!
återvända	rudi	Rudi!	Rudini
försöka	jaribu	Jaribu!	Jaribuni!
svara	jibu	Jibu!	Jibuni!
En-staviga "att verb" behåller <i>ku-</i> och blir då två-staviga. Suffixet <i>-a</i> ersätts med <i>-eni</i>			
äta	kula	Kula!	Kuleni!
dricka	kunywa	Kunywa!	Kunyweni!
Det finns tre undantag:			
hämta	kuleta	Lete!	Leteni!
gå	kwenda	Nenda!	Nendeni!
komma	kuja	Njoo!	Njooeni!

Det finns ingen nekande imperativ. För att uttrycka nekande imperativ används konjunktiv nekande i stället. Se nekande konjunktiv i tabellen nedan.

Konjunktiv

Konjunktiv används mer ofta på swahili än det används på svenska. Några av de sju situationer då man borde använda konjunktiv finns efter tabellen nedan. För att forma verb i konjunktiv används personprefix + verbstam. Suffixet för verb som slutar på *-a* blir *-e*. Infixet *-si-* används i nekande form. För att uttrycka nekande imperativ, används nekande konjunktiv form.

	Jakande		Nekande	
	Ex. kupumzika: att vila, att ha rast			
(mimi)	nipumzike	Jag skulle vilja ha rast. Jag får ha rast. Får jag ha rast?	nisipumzike	Jag får inte ha rast.
(wewe)	upumzike	Du får ha rast.(artig imperativ)	usipumzike	Du får inte ha rast.
(yeye)	apumzike	Han/hon skulle vilja ha rast. Han/hon får ha rast. Låt honom/henne ha rast. Får han/hon ha rast?	asipumzike	Han/hon får inte ha rast. Får han/hon vila sig?
(sisi)	tupumzike	Låt oss ta rast. Får vi ta rast?	tusipumzike	Vi får inte ha rast . Låt oss inte ha rast.
(ninyi)	mpumzike	Ni får ha rast. (artig imperative)	msipumzike	Ni får inte ha rast .
(wao)	wapumzike	Låt dem ta rast. Får de vila sig?	wasipumzike	De får inte ha rast . Får de vila sig?
Ord som inte slutar med <i>a</i>, som vanligtvis härstammar från arabiska, behåller slutvokalen. Ex. kujaribu, kufikiri				
(mimi)	nijaribu	Jag skulle vilja försöka Jag får försöka. Får jag ha rast?	nisijaribu	Jag får inte försöka.
(wewe)	tufikiri		tusifikiri	Vi får inte tänka.
En-staviga "att verb" tappar <i>ku-</i>. Ex. kwenda, kuja, kuwa				
(mimi)	niendi	Jag skulle vilja gå. Jag får gå. Får jag gå?	nisiendi	Jag får inte gå.
(yeye)	aje	Han/hon	asije	Han/hon får inte komma.
(sisi)	tuwe		tusiwe	Vi får inte bli....

Konjunktiv: Användningsområden

1. Artig imperativ (används endast med "wewe" (du) och "ninyi" (ni))

Ungoje? (ungefär) *Skulle du kunna vänta?*

2. Förslag

Tungoje. *Låt oss vänta*

Afike. *Låt honom komma.*

Twende. *Låt oss gå.* (**u** ändras till **w** att underlätta uttal)

3. Det andra verbet då det finns två uppmaningar.

Njoo uone. *Kom och titta.*

4. Syfte eller avsikt

Ninasoma kitabu hiki **nijifunze** Kiswahili.
Jag läser denna bok för att lära mig swahili.

5. Ett förslag som ifrågasätts

Ninoje? *Skulle jag vänta?*

6. Förpliktelse

Det finns ord i swahili som uttrycker olika grader av förpliktelser. Ett exempel är ordet **lazima** (måste) som följs av konjunktivet.

Lazima **uende** sasa. *Du måste åka nu.*

7. Bisats efter verbet-kutaka

Då verb efter verbet “-taka” har ett annat subjekt är det nödvändigt att använda konjunktiv för att visa att det andra verbet har ett annat subjekt.

Ninataka **uende** sasa *Jag vill att du går nu.* (olika subjekt)

Ninitaka **kwenda** sasa. *Jag vill gå nu.* (samma subjekt)

Nekande konjunktiv: Användningsområden**1. Nekande imperativ och konjunktiv**

Denna form blir artig automatiskt.

Usingoje. *Vänta inte.* (sing.)

Msingoje. *Vänta inte.* (pl.)

Obs! Används endast med du och ni.

2. Förslag: Låt oss inte.....

Ex. **Tusiende.** *Låt oss inte gå.*

Nisingoje. *Låt mig inte vänta.*

Obs! Denna form används inte med du och ni.

3. Syfte eller avsikt

Nimevaa nguo nyingi **nisisikie** baridi.
Jag har tagit på mig mycket kläder för att inte frysa.

4. Ifrågasatt förslag

Nisingoje? *Skulle jag inte vänta?*

5. Bisats efter verbet-kutaka

Då verb efter “-taka” har ett annat subjekt är det nödvändigt att använda konjunktiv för att det andra verbet har ett annat subjekt.

Ninataka **usiende.** *Jag vill inte att du ska gå.*

6. Förhindring eller restriktioner

Alinizuia **nisitoke.** *Han förhindrade mig från att komma ut.*

Konjunktiv kan användas i andra sammanhäng.

Substantiv

Swahili är ett av flera hundra bantu språk. Inom bantuspråken finns ett system av 22 substantivklasser. Det finns inget bantuspråk som har alla klasser. Inom Swahili finns det, till exempel, 15. Varje klass har sitt bestämda prefix som ändras i singularis och pluralis. Nedan finns en översikt av de klasser som finns i swahili. I spalten längst till höger är en mycket förenklad beskrivning av substantiv som finns i varje klass.

Klass	klassprefix	Adjektiv prefix	Typ
1	m, mu, mw	w (sing. av klass 2)	Människa
2	wa	wa, w (pl. av klass 1)	Människor
3	m, mu, mw	u, w (pl. av klass 4)	Träd och växter.
4	mi	i, j (pl. av klass 3)	
5	ji, (-)	li, l (sing. av klass 6)	Frukt, yrken,
6	ma	ya, y (pl. av klass 5)	oräknebara ord
7	ki, ch	ki, ch (sing. av klass 8)	saker, vissa djur
8	vi, vy	vi, vy (pl. av klass 7)	och människor.
9	n, ny, (-)	i, y (sing. av klass 10)	Arabiska eller
10	n, ny, (-)	zi, z (pl. av klass 9)	utländska ord.
11	u, w	u, w	Abstrakt, kollektiv, länder.
15	ku (infinitiv)	ku, kw	Verbalsubstantiv.
16	pa (lokativ)	pa, p	”Mahali ”
17	ku (lokativ)	ku, kw	
18	mu (lokativ)	m, mu, mw	

Exempel på Ordklasserna 1 (M) and 2 (Mw) (personklassen)

1. M: prefix i singularis

M tanzania	en tanzanier
M swidi	en svensk
m chumi	en ekonom
m gonjwa	en sjukling/patient

2. Wa: prefix i pluralis

W tanzania	flera tanzanier
W aswidi	flera svenskar
w achumi	flera ekonomer
w agonjwa	flera sjuklingar/patienter

W i dessa ord fungerar som ett prefix i pluralis.

m walimu	walimu <i>lärare</i>
m wanafunzi	wanafunzi <i>elever</i>

Exempel på Ordklasserna 7 (Ki) and 8 (Vi)

7. Ki: prefix i singularis

k ijana	en ung person
k ipofu	en blind person

8. Vi: prefixet i pluralis

v ijana	ungdomar
v ipofu	blinda personer

kiwete	en lam person	viwete	lama personer
kiziwi	en döv person	viziwi	döva personer
kizee	en gammal människa	vizee	gamla människor

Släktskap Ordklass 9 and 10

Det finns ingen pluralböjning av substantiv som betecknar släktskap.

mama	mamma/-or
baba	pappa/-or)
dada	syster/systrar
kaka	store/a/bror
ndugu	lille/a/bror
babu	morfar/farfar, en och fler
nyanya	mormor/farmor, en och fler

andra substantiv som hör till denna grupp är:

jamaa	släkting/-ar
rafiki	kompis/-ar
jirani	grannar/en och fler
ndugu	syskon

Djur Ordklass

Alla djur, fåglar och insekter, med några undantag* har inte pluralböjning.

paka	en/flera kattor
kasuku	en/flera papegojor
nyati	en/flera gnuer
tembo	en/ flera elefanter
simba	ett/flera lejon

*Undantag är djur som börjar med Ki eller Ch. Då finns det plural böjning.

Några exempel på de djur som har pluralböjning är:

<u>Singularis</u>	<u>Pluralis</u>
kifaru	vifaru /noshörning/-ar
kipepeo	vipepeo /fjäril/-ar
kiboko	viboko /flodhäst/-ar
kinyonga	vinyonga /en och flera kameleotner
chura	vyura /groda/or

Swahilis ordklasser har konsekvenser för böjning av adjektiv och pronomen.

Pronomen

PERSONLIGA PRONOMEN

Självständiga personliga pronomen

mimi	jag, mig
wewe	du
yeye	han, hon, honom, henne
sisi	vi, oss
Ninyi/ nyinyi	ni
wao	de, dem

Det finns en sammandraget form tillsammans med **na** (*och*):

na mimi	nami
na wewe	nawe
na yeye	naye
na sisi	nasi
na ninyi	nanyi
na wao	nao

Bundna personliga pronomen: SUBJEKTPREFIX (personprefix)

Utöver de självständiga personliga pronomen som nämns ovan finns det också bundna personliga pronomen. Dessa pronomen är ett prefix till verbet.

ni-	jag
u-	du
a-	han, hon (Substantiv klass 1)
tu-	vi
m(u)-	ni
wa-	de (Substantiv klass 1)

Varje verbkonstruktion kräver ett subjektprefix. En verbkonstruktion blir då en egen mening, dvs det består av ett subjekt och ett verb.

N inasoma kitabu.	J ag läser en tidning.
U lifanya kazi jana.	D u arbetade igår.
A taondoka kesho.	H on ska åka i morgon.
T umeamka mapema.	V i vaknade tidigt.
M meshamaliza.	N i har redan gjort klart.
W anatembea mji.	D e går till stan.

Bundna personliga pronomen: SUBJEKTPREFIX (personprefix)- Nekande form

I nekande meningar måste man neget både subjekt prefix och tempus utom i presens nekande.

Nedan finns subjektprefix som används i nekande meningar.

Med subjekt i singularis finns det speciella former	
si i stället för ni	si
hu i stället för u	hu
ha i stället för a	ha
Med subjekt i plural lägger man till prefixet ha-	
hatu i stället för tu	(ha+tu)-
ham i stället för m	(ha+m)-
hawa i stället för wa	(ha+wa)-

Sisomi gazeti.

Hukuamka mapema.

Hataondoka kesho.

Hatujafanya kazi.

***Jag** läser inte en tidning.*

***Du** steg inte upp tidigt.*

***Hon** ska inte åka i morgon.*

***Vi** har inte arbetat.*

Bundna personliga pronomen: OBJEKT-PREFIX

I swahili använder man ett objektinfix som placeras mellan tempus markören och verb stammen i stället för en fristående objekt pronomen som på svenska.

-ni-	mig
-ku-	dig
-m(u)-	honom, henne (Substantiv klass 1)
-tu-	oss
-wa- -(e)ni	er
-wa-	dem (Substantiv klass 1)
-ji-	Sig (reflexiv)

Mimi ninakupenda
Subira ananipenda.

*Jag älskar **dig**.*
*Subira tycker om **mig**.*

Om verbstammen börjar på en vokal, som **alika** (*bjuda*), **ona** (*se*), **uliza** (*fråga*), sätter man **w** mellan objektinfix **m** och vokalen, för övrigt sker ingen ändring.

Joel alimwalika nyumbani Subira.
Joel alimwona Subira sokoni.
Joel alimwuliza.

Joel bjöd hem Subira.
Joel såg Subira på marknaden.
Joel frågade henne.

Andra person: Pluralis

Om verbet slutar på **-a** ersätts den med **-eni**. För övriga verb är ändelsen **-ni**

Joel anawaulizeni.

*Joel frågar **er**.*

Ett objektinfix står alltid strax före verbstammen.

Reflexivt pronomen –ji–

Man använder objektet, –ji–, då subjektet och objektet är samma person. Det används i alla personer.

Ninajisikia vibaya

Sisi tunajitayarisha kwa safari.

Yeye anataka kujitayarisha kwa safari.

Jag känner mig dålig i dag.

Vi förbereder oss in för resan.

Hon vill förbereda sig in för resan.

–ji– fungerar som objektinfix. Det står närmast verbet. I verb med –po–, står –po– närmast tempusinfixet.

Ninapojisikia vibaya mimi hupumsika.

När jag känner mig dålig jag brukar vila.

Demonstrativa pronomen

huyu	<i>det/den här</i>
hawa	<i>de här</i>
yule	<i>det/den där</i>
wale	<i>de där</i>

Det finns ett samband mellan de lokativa verbsuffix, **-ko**, **-po**, **-mo**, som används då man vill uttrycka position i tredje person i singularis och pluralis och demonstrativa pronomen.

Mwalimu **yuko** darasani. *Läraren är i klassrummet.* (singularis)

Walimu **wako** darasani. *Lärarna är i klassrummet.* (pluralis)

Demonstrativa pronomen använder alltid en del av verbprefixen **yu-** och **wa-**.

h+ <u>u</u> + yu =	h<u>u</u>yu	<i>den här</i>	<u>yu</u> + le =	<u>yule</u>	<i>det/den där</i>
h+ <u>a</u> + wa =	h<u>a</u>wa	<i>de här</i>	<u>wa</u> + <u>le</u> =	<u>wale</u>	<i>de där</i>

Singularis:

Mbwa **huyu** ni mweusi.

Den här hunden är svart.

Mbwa **yule** ni mweupe.

Den där hunden är vit.

Pluralis:

Mbwa **wale** ni weusi.

De där hundarna är svarta.

Mbwa **wale** ni weupe.

De där hundarna är vita.

Mbwa **wale** wa kahawia wanabweka.

De där bruna hundarna skäller.

Kasuku **wale** ni wazuri.

De där papegojor är vackra.

Frågeord

Det finns följande frågeord på swahili: **nani**, **nini**, **gani**, **wapi**, **lini**, **ngapi** och **vipi**. Det man ska tänka på är att ordföljden kan skilja sig från svenska.

Nani: *vem/vilken/vilket/vilka*

Frågeordet **nani** syftar på person/-er och kan stå före eller efter verbet:

Nani atakuja leo?

Nani watakuja leo?

Vem kommer hit idag.

Vilka kommer hit idag.

Följande ordföljd är också möjlig:

Wewe ni **nani**?

Wao ni **nani**?

Unasema na **nani**?

Vem är du?

Vilka är de?

Vem pratar/talar du med?

Nini: *vad*

Frågeordet **nini** kommer direkt efter verbet:

Unataka **nini**?

Unataka kula **nini** leo?

Unataka kufanya **nini**?

Unasema **nini**?

Vad vill du? eller *Vad* vill du ha?

Vad vill du äta idag?

Vad vill du göra?

Vad säger du?

Gani: *vilken/vilket*

Frågeordet **gani** syftar på både person/-er och saker och står efter ett substantiv:

Mwalimu **gani** atakuja?

Utasoma gazeti **gani**?

Watu **gani** watakuja?

Vilken lärare kommer?

Vilken tidning ska du läsa?

Vilka personer kommer hit?

Wapi: *vart/var*

Frågeordet **wapi** står oftast efter verbet:

Unakwenda **wapi**?

Utalala **wapi**?

Tutakula **wapi**?

Unafanya kazi **wapi**?

Vart går/åker du?

Var ska du sova?

Var ska vi äta?

Var arbetar du?

Lini: *när*

Frågeordet **lini** brukar stå efter verbet, men det kan stå före verbet om man vill betona frågeordet. Kom ihåg: **lini** används inte i frågor gällande klockslag.

I vanliga fall:

Utakwenda Afrika **lini**?

Tutaonana tena **lini**?

Utakuja **lini**?

När åker du till Afrika?

När ses vi igen?

När kommer du?

Jämför med:

Utakuja **saa ngapi**?

Vilken tid kommer du?

Då man vill betona "lini"

Lini utakuja ?

När kommer du?

Lini utakwenda Afrika?

När åker du till Afrika?

Lini tutaonana tena?

När ses vi igen?

-ngapi: *hur många*

Frågeordet **-ngapi** står efter ett substantiv i pluralis. Eftersom substantiv i swahili faller i olika substantivklasser böjs **-ngapi** enligt böjningsreglar som finns i varje klass: **w**angapi, **m**ingapi, **m**angapi, **v**ingapi, ngapi, **p**angangapi etc.

Vipi : *hur*

Vipi Bwana/Mama?

Hur är det?

Vipi wazee?

Hur är det med er?

Prepositioner

Suffixet **-ni**

Prepositioner i swahili kan vara fristående som i svenska:

na *med*

kwa *till hos, från, med ngt transportmedel*

Prepositioner kan även bli ett suffix till substantivet:

kitabu *bok*

kitabuni *i boken*

Beroende på sammanhängendet kan **-ni** betyda: *till, på, i, inne i, vid, bredvid.*

Mimi ninakwenda shuleni.

*Jag går **till** skolan.*

Mimi ninafanya kazi shuleni.

*Jag arbetar **på** en skola.*

Mimi ninakula shuleni.

*Jag äter **i** skolan.*

Mimi ninatoka shuleni.

*Jag kommer **från** skolan.*

Det finns några undantag där suffixet **-ni** inte används:

1. Med egennamn eller ortnamn (städer eller länder).

Ninakaa Uppsala.

Jag bor i Uppsala. ej Uppsalani.

2. Med lånord som post, studio, disco, sinema, och benki.
Anakwenda benki. *Han går till banken.*
3. Då det finns adjektiv eller possessiva pronomen med substantivet.
katika shule kubwa *i en stor skola*
katika shule yangu *i min skola.*
Man säger inte: **shuleni kubwa** (*stor*) eller **shuleni yangu** (*min*).
4. Med frågeordet **gani**. Då används katika.
Unasoma **katika** shule **gani**? *På vilken skola läser du?*
Unatoka **katika** nchi **gani**? *Vilket land kommer du ifrån?*

Fristående prepositioner

Katika: *i, på, till, från*

Ett annat sätt att säga *i* eller *på* är att använda den fristående preposition **katika**:

Katika kitabu betyder **kitabuni**

katika shule betyder **shuleni**.

Mimi ninakwenda katika shule kubwa.	<i>Jag går till en stor skola.</i>
Mimi ninafanya kazi katika shule nzuri .	<i>Jag arbetar på en vacker skola.</i>
Mimi ninakula katika shule.	<i>Jag äter i skolan.</i>
Mimi ninatoka katika shule yangu.	<i>Jag kommer från min skola.</i>

Kwa: *till, hos, från någon*

kwenda kwa daktari	<i>gå till läkaren</i>
lala kwa dada	<i>sova hos syster</i>
toka kwa rafiki	<i>komma från en vän</i>

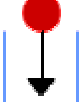
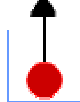
Kwa kan också betyda *med* i uttryck med transportmedel:

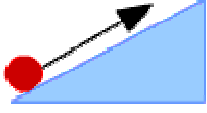
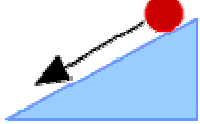
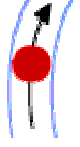
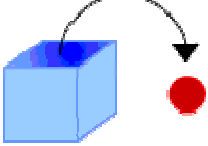

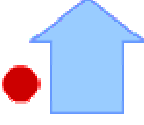
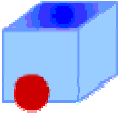
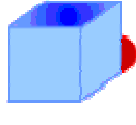

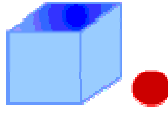
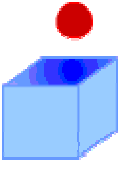
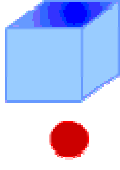
kwa gari, med bil
kwa treni, med tåg
kwa ndege, med flyg

Na: *med*

Ninakula **na** wewe – jag äter **med** dig,

Läges- och riktningsprepositioner

 <p>Juu ya, Katika, -ni <i>på</i></p>	 <p>Chini ya <i>under</i></p>
 <p>Ndani ya, katika, -ni <i>i, in</i></p>	 <p>Kati ya <i>emellan</i></p>
 <p>Ndani ya, katika <i>in i</i></p>	 <p>Nje (ya) <i>Ut från</i></p>

 <p>Juu, juu ya <i>upp</i></p>	 <p>Chini <i>ner</i></p>
 <p>Kando ya <i>längst</i></p>	 <p>Ur, från</p>
 <p>Ndani ya, katika <i>inuti ,in i</i></p>	 <p>nje <i>utanför</i></p>
 <p>Mbele ya <i>framför</i></p>	 <p>Nyuma ya <i>bakom</i></p>
 <p>Kuzunguka <i>runt (om), omkring</i></p>	 <p>Kando ya <i>bredvid, intill, vid sidan om</i></p>
 <p>Juu (ya) <i>ovan på</i></p>	 <p>Chini (ya) <i>nedanför, under</i></p>

Att beskriva läge

Riktning <pre>positioner</pre>	Lägesrepositioner
juu : <i>upp, uppe, ovanpå</i> Mimi ninakwenda juu . <i>Jag går upp.</i>	juu ya : <i>på, över, ovanför, om</i> Juu ya kitanda kuna nguo. <i>På sängen finns kläder.</i>
chini : <i>ner</i> Mimi ninakwenda chini . <i>Jag går ner.</i>	chini ya : <i>nerför, under</i> Chini ya kitanda kuna makubadhi. <i>Under sängen finns tofflor.</i>
mbele : <i>fram, framme</i> Nenda mbele . <i>Gå framåt.</i>	mbele ya : <i>framför</i> Mbele ya sungura amesimama Yonas. <i>Yonas står upp framför haren.</i>
nyuma : <i>bakåt</i> Geuka nyuma . <i>Vänd bakåt.</i>	nyuma ya : <i>bakom</i> Nyuma ya Yonas amekaa sungura. <i>Haren står bakom Yonas.</i>
ndani : <i>inuti</i>	ndani ya : <i>(inne) i</i>
nje : <i>ut, ute</i>	nje ya : <i>utanför</i>
kando : <i>åt sidan</i>	kando ya : <i>bredvid, längs</i>
kati, katikati : <i>i mitten, i centrum</i>	kati ya, katikati ya : <i>mellan, mitt i</i>
ng'ambo :	ng'ambo ya :
Kulia : <i>till höger</i> Mimi ninatazama kulia . <i>Jag tittar till höger.</i>	Kulia ya : <i>till höger om</i> Mimi nimekaa kulia ya Joel. <i>Jag sitter till höger om Joel.</i>
Kushoto : <i>till vänster</i>	Kushoto ya : <i>till vänster om</i> Wao wamekaa kushoto ya Joel. <i>De sitter till vänster om Joel.</i>

Adverb

-PO- : När

Som verbinfix betyder **-PO-**, *när*, och används då två handlingar sker samtidigt. Detta ska inte blandas ihop med frågeordet **lini** som också betyder *när*.

Ninapokula ninasikiliza redio. *När jag äter frukost, lyssnar jag på radio.*
Anapoendesha gaari Joel husikiliza muziki. *När han kör bil brukar han lyssna på musik.*
Mimi nilisoma gazeti nilipokuwa nyumbani. *Jag läste tidningen när jag var hemma.*

Om infixet **-PO-** ska användas med ett objektinfix, står objektinfixet efter **-PO-**. **-PO-** står alltid efter tempusinfixet.

Ninapompigia simu hunijibu. *När jag ringer till honom brukar han svara*

Obs! Det är mycket vanligt att det förekommer **-ka-** mellan **-ta-** och **-po-** i futurum. Då blir det **-kapo-**. Men **ka** kan också utlämnas.